

פרוטוקול מס' 112

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', כה' בטבת תשל"ב - 12.1.1972, בשעה 8.45.

נ כ ח ר :

חברי הועדה:
א. רימלש - היו"ר
נ. אליעד
ז. הרמן
א. ורדיגר
א. כץ
ש. לוין
מ.צ. נריה
ע. פינברג-סירני
ד. קורן
א. רזיאל-נאור
ב. שחור

מוזמנים:
חה"כ א. אבנרי
א. פלד - המנהל הכללי של משרד החינוך
והתרבות
ר. סטנר - היועצת המשפטית של משרד
החינוך והתרבות
ע. סבט - משרד המשפטים
ח. כצנשטיין - אגף העתיקות

מזכירת הועדה: ד. פלר

רשמה: מ. כהן

סדר-היום:
א. חוק לתיקון פקודת העתיקות (מס' 2), תשל"ב-1971.
ב. שאילתות ותשובות.

היו"ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה.

לגבי סעיף 12א', חברים בוועדה הציעו להבחין בין מוכר עתיקות ובין אדם המוסר עתיקה. כלומר שהעונש הכבד במקצת, אבל ההכרחי, של מאסר שנה או קנס 30 אלף לירות, יחול על מי שמוכר עתיקות ללא רשיון, ולעומת זאת יהיה יותר קל על מי שמוסר עתיקה. אני מציע לעשות הבחנה בין מכירה ומסירה.

ע. סבט:

העונשים שבחוק הם עונשים מכסימליים. ברור שכאשר בית-המשפט בא לקבוע את העונש, הוא מתחשב במצבים השונים. אם בית-המשפט ישתכנע שאדם מסר עתיקה בתום לב, הוא לא יקבע את העונש המכסימלי של מאסר שנה או 30 אלף לירות קנס. הוא יכול גם להטיל עונש סמלי של 10 לירות קנס. לכן אינני משוכנע שהבחנה בחוק היא רצויה. מה גם שניתן ואדם ימסור עתיקה בנסיבות כאלה שזאת תהיה תרמית כלפי המדינה, על-מנת להוציאה מהארץ.

היו"ר א. רימלט:

אתה יוצא מתוך הנחה שמי שמציע להבחין אומר שמותר למסור. לא כן. אלא ההצעה היא להבחין מבחינת העונש. אם העונשים בחוק הם מאסר שנה או קנס 30 אלף לירות, אני רוצה להבין מתי השופט יפסוק שנה ומתי יטיל רק קנס כספי. לפי האופי ההומניטרי של שופטי ישראל, אינני מניח שהם יגזרו כאן עונש מאסר.

ע. סבט:

אם אדם מסר מגילה מתוך רצון להבריחה מישראל, וביודעין, אז כמובן שבית-המשפט יפסוק לו עונש יותר חמור מאשר לאדם שמסר כד קטן לידידו, בתום לב, בידעו שהוא יוציא אותו מישראל.

היו"ר א. רימלט:

לפי דעתי, מי שמוסר - מספיק להטיל עליו עונש של קנס ולא מאסר. אם אדם מוסר עתיקה ואינו סוחר בה, הוא אינו מרויח.

אינני יודע אם אפשרית הבחנה בין מוסר בתום לב ובין מי שמוסר שלא בתום לב. כי יכול להיות קשר או קנוניה, שמישהו מוסר, ומאחוריו עומד מוכר, ואם זה יתגלה - אין לו כל זכות ליהנות מאיזו הקלה בעונש. אבל הייתי מציע להבחין בין מוכר ומוסר. לגבי מוסר - למחוק את עונש המאסר, ולהשאיר רק את הקנס, שהוא קנס מכסימלי.

נ. אליעד:

אני אציע לא לעמוד על זה. אלה הדברים שצריך להשאיר לשיקול בית-המשפט. חזקה על בית-המשפט שידע להבחין היטב. אני מציע להשאיר את הענין לשיפוטו של בית-המשפט. על אדם לדעת שמי שמוסר ללא רשות, לא ניתן לו לחפש דרכים להקל על עצמו.

היו"ר א. רימלט:

אני מציע שנצביע על כך. ההצעה היא להבחין בין מוכר למוסר. לגבי מוכר - העונש יהיה מאסר שנה או קנס 30 אלף לירות; לגבי מוסר - להסתפק בקנס.

ע. סבט:

מוסר בתום לב או מוסר בכלל?

היו"ר א. רימלט:

יש כלל גדול בחוק שאי-ידיעה אינה משחררת מעונש. אינני מציע לומר בחוק "מוסר בתום לב".

ע. סבט:

בניח שאדם מוסר עתיקה בכוונה תחילה על-מנת שתוברח מהארץ. אם מבדילים בין מוכר ומוסר, הרי העונש שצפוי למוסר הוא רק 30 אלף לירות. ייתכן שיהיה לו כדאי לשלם את הקנס של 30 אלף לירות ובלבד להוציא את העתיקה החשובה, מגילה שווה הרבה מאד כסף או כדומה.

ש. לויין:

כבר בישיבה הקודמת אמרו חברים שאין להזכיר יחד את המוכר ואת המוסר. כי ברור שניתן מוסר שעושה קנוניה. אבל ייתכן מוסר שמוסר עתיקה בתום לב, בנותן אותה במתנה לידיד. אנחנו לא צריכים להכשיל את השופט. החוק צריך להבחין בין שתי הקטיגוריות האלה. אם לא מתקבלת הדעה שצריכה להיות הפרדה מוחלטת, נתמוך בכך שיהיו הבדלים בעונש.

מ.צ. בריה:

אני מזדהה עם דברי היושב-ראש.

היו"ר א. רימלט:

אני מציע שנצביע אם להשאיר את הסעיף כפי שהוא או להבחין בין מוכר למוסר.

ה צ ב ע ה

4 - בעד סעיף 12א (א) כפי שהוא

5 - בעד הבחנה בין מוכר למוסר

היו"ר א. רימלט:

אם המסרד יסתייג מזה, נצטרך לשקול זאת. אני מציע שהיועצים המשפטיים יציעו לנו ניסוח מתאים, ואם אפשר - ניסוח שיבחין בין מוסר בתום לב ובין מוסר מתוך יחסים מסחריים.

א. רזיאל-נאור:

מה הקושי לכתוב "מוסר בתום לב"?

ר. סטנר:

היינו יכולים לשים את זה בסיפא ולומר: "אולם אם הוכיח המוסר שמסר את העתיקה שלא על מנת לקבל פרס...". כלומר, שעליו נשל ההוכחה. והסתייגות נוספת: שמנהל אגף העתיקות הצהיר שהעתיקה אין לה חשיבות. אז אפשר להפחית בעונש.

א. רזיאל-נאור:

אולי אפשר לכתוב: "אלא אם הוכח שהעתיקה נמסרה בתום לב ושלא על-מנת לקבל פרס", או "שלא מתוך ציפיה לרווחים".

ר. סטנר:

הייתי מבקשת שחובת ההוכחה תהיה על המוסר. אחרת יהיה לנו קשה מאד.

א. רזיאל-נאור:

אז אפשר לכתוב: "אלא אם הוכיח שהעתיקה נמסרה בתום לב... וכו'".

ש. לוינ:

אולי אפשר לומר: "אלא אם כן הוכח שמסר את העתיקה שלא על מנת לקבל טובת הנאה

חומרית".

ר. סטנר:

"ללא תמורה".

היו"ר א. רימלט:

למען לשמור על עתיקות ארץ-ישראל, אני מסכים שחובת ההוכחה תהיה על המוסר. השופט ישמע ויחליט. האיש אינו צריך להביא מסמכים בכתב, אלא הוא יספר את הנסיבות.

נ. אליעד:

אני בכל זאת מציע לוועדה לשקול עוד פעם ולחשוב על הדבר הזה. נניח שיש למישהו עתיקה יקרה מאד, שסווגה מיליון לירות, והוא באמת רוצה להעביר אותה לחוץ-לארץ, הוא איננו רוצה להחזיק אותה פה. והוא מוסר אותה למישהו, תושב חוץ-לארץ, חבר שלו, ללא תמורה, ובצורה כזאת מעביר אותה לחוץ-לארץ. אני רוצה לשמור על האדם, על הפרס. איננו צריכים לסרב את העניין בצורה כזאת. אם הוא יעשה זאת בתום לב ושלא על-מנת לקבל תמורה, חזקה על השופט שלא יטיל עליו גם אלף לירות.

היו"ר א. רימלט:

חבר הכנסת אליעד מציע רביזיה של ההחלטה. אם אין תומכים בהצעה זו, אני מציע שהגב' סטנר תתייעץ עם אגף העתיקות ותביא לנו הצעה. היא מציעה להוסיף סיפא המורכבת משני חלקים: א) מוסר בתום לב, ללא תמורה; ב) שלפי חוות הדעת של מנהל אגף העתיקות אין העתיקה חשובה מאד או בעלת ערך. אני נכון לקבל את זה.

ר. סטנר:

הייתי אומרת כך: העובר על הוראות סעיף 12א, דינו מאסר שנה או קנס 30 אלף לירות. אולם היה האמור במוסר בתום לב וללא תמורה, והוכיח המוסר שמסר את העתיקה בתום לב וללא תמורה, ואישר מנהל האגף שהעתיקה אינה בעלת חשיבות מיוחדת, יהיה העונש קנס בלבד.

א. רזיאל-נאור:
אלה שמתכוונים לא להכביד ודאי אינם רוצים שיבוזבזו הנכסים החשובים של המדינה. מדובר אם מישהו נתן במתנה חפץ שהוא בגדר עתיקה, שכמותו מצויים אפילו בחנויות לממכר עתיקות. ויש לדברים גם ערך כספי מסויים. אז אולי אפשר להשתמש בערך הכספי הזה כקנה מידה לאבחנה. כלומר חפץ שאינו עולה יותר מ-200 לירות, מותר למסור אותו. אבל חפץ שעולה בערכו על סכום מסויים, כאן כבר צריך יהיה להוכיח שהוא נמסר בתום לב, או שהמסור יהיה צפוי לקנס.

א. כץ:
אני רוצה להתנגד לסיפא שהציעה היועצת המשפטית, שהדבר יהיה מותר באישור מנהל האגף העתיקות שהעתיקה אינה בעלת ערך. נראה לי שאין להשאיר את ענין הערך לשיקול דעתו.

אני מציע לקבל את החלק הראשון של הסיפא, לא לקבל את החלק השני, כי בזה אנחנו מסבכים את עצמנו ואת מנהל האגף וכן אחרים.

ס. לויין:
אני רוצה להביע רעיון. הקובע בענין זה צריך להיות מנהל האגף העתיקות. הקריטריון צריך להיות זה: אם המוסר היה בא לבקש רשיון, האם מנהל האגף העתיקות היה נותן לו אותו או לא. אם כן, אנחנו צריכים להתייחס אל העתיקה הזאת כעתיקה שמותר למסור אותה.

אני מציע שהנוסח יאמה: על פי דעת מנהל האגף העתיקות; או על פי הקריטריונים שלפיהם נותנים רשיונות.

היו"ר א. רימלט:
נראה לי שהנוסח שמציע חבר הכנסת לויין עשוי להתקבל על דעת רוב חברי הועדה. הוא מציע שהקובע יהיה מנהל האגף העתיקות. אם מנהל האגף יאמר שלעתיקה זו היה נותן רשיון, אז הקנס נשאר, אבל המאסר לא יופעל. ואז השופט לא יטיל 30 אלף לירות, אלא 200 לירות.

גב' ח. כצנשטיין:
אי ש לא יגיש תלונה נגד אדם פרטי המוסר עתיקה לחברו. זה לא יגיע למשפט. אולי רק בזמן היציאה מהארץ זה ייודע.

היו"ר א. רימלט:
כלומר לפי זה הקנס יחול על המוציא ולא על המוסר.

ע. סבט:
במקרה כזה העונש הוא מאסר ששה חודשים או קנס של 100 לירות. כמובן שאנחנו מגדילים את עונשי המאסר והקנס במידה ניכרת, גם בתיקון הפקודה וגם בחוק שיובא.

היו"ר א. רימלט:
אם יתקבל הנוסח המשולב של הגב' סטנר, בתוספת ההצעה של חבר הכנסת לויין, אז נצטרך למצוא דרך להבטיח שהמוסר לא יכשיל את מקבל המתנה.

אני מציע שלישיבה הבאה הגב' סטנר תביא לנו נוסח, בו ייאמר גם שאם מנהל האגף העתיקות היה אומר שהיה נותן רשיון להוציא עתיקה מסויימת, יוטל על המוסר קנס בלבד. אני מבין שזה מתקבל על-ידי רוב החברים.

בעבור לפייסקה הבאה, פייסקה (11) של סעיף 22.

א. כץ:
בישיבה הקודמת שוכנענו שיש חשיבות בעריכת רשימת מצאי. אבל לא דומה מי שעולה עם בולדוזר על אתר עתיקות, ודינו מאסר שנה או קנס 30 אלף לירות, למי שלא עורך רשימת מצאי. אני מציע להפחית את העונש במקרה של אי-עריכת רשימת מצאי, ולהעמידו על ששה חודשי מאסר ו-15 אלף לירות קנס.

היו"ר א. רימלט:
לא הייתי מציע להקטין את הקנס הכספי.

א. כץ:
אני מקבל את זה. אבל יש להקטין את המאסר.

ע. סבט:

מדובר על סוחר שחייב לנהל רישום מסויים.
כשהסוחר אינו ממלא את הרישום כחוק, הוא
עלול להוציא לחוץ-לארץ, או לקנות או למכור כל מיני עתיקות חשובות.
לפי דעתי זו אחת ההוראות החשובות והחמורות ביותר בחוק, ולכן צריך
לשמור על העונש הזה, שנה מאסר ו-30 אלף לירות קנס.

(חה"כ א. אבנרי מצטרף לישיבה)

היו"ר א. רימלט:

חבר הכנסת אבנרי, כמו חבר הכנסת קלינגהופר,
ביקש מאתנו לאפשר לו להופיע בוועדה ולהציע

הצעותיו לתיקון המוצע.

חבר הכנסת אבנרי מציע שבסעיף 22(10),

המדובר על עונשים, יבוא 50 אלף לירות קנס במקום 30 אלף לירות. אם יש
לך הצעות אחרות, או שאתה רוצה לנמק את ההצעות שהגשת, בבקשה.

א. אבנרי:

לגבי החוק הזה יש לדעתי בעיה מיוחדת,
והיא לא רק שהעונשים שהיו קבועים בו עד
כה לא היו מספיקים, אלא שהחוק לא הופעל, ובגלוי לא הופעל, לגבי אדם
מרכזי במדינה. העובדה שהחוק לא הופעל כלפי אדם מרכזי במדינה, ושכל
האנשים הנוגעים למקצוע זה יודעים זה, גרמו לכך שניתן למעשה היתר כללי
לכל מפירי החוק. ואני חושש מאד שאם הפרקטיקה הזאת לא תשתנה, גם מתן
שיניים לחוק לא יועיל.

לפני ימים אחדים יצא לאור ספרו של
שבת על שר הבטחון משה נרדין. זה ביוגרפיה, כמעט ביוגרפיה מטעם.
נאמר בספר זה, והדבר נאמר בפירוט, תוך הזכרת שמות הנוגעים בדבר,
שנעשה הסכם בין ראשי אגף העתיקות, ביניהם הראש הנוכחי של אגף העתיקות,
לבין שר הבטחון, המאפשר לו, למעשה נותן לו היתר להפר את החוק. ומצוטטים
פה דבריו של הפרופ' יגאל ידין שהתבטא על ההסכם הזה בצורה החריפה ביותר
ואמר: אתם פושעים. אתם - הכוונה לראשי אגף העתיקות.

אינני רוצה לצטט את הדברים. אבל העובדות
ידועות, גלויות, לא מוסתרות. כל החופרים החוקיים והבלתי חוקיים בארץ
יודעים שזה המצב. ונשאלת השאלה: אפילו אם מחר הקנס יועלה ל-30 אלף
לירות - או כפי שאני מציע, ל-50 אלף לירות - מה הטעם בזה אם הפרה
גלויה זו תימשך בפרהסיה למעשה?

לכן הצעתי הפורמלית היא להגדיל את העונשים
גם מבחינה תועלתית וגם מבחינה דמונסטרטיבית, כדי להמחיש את רצון הכנסת
שהחוק הזה יישמר ויופעל.

אני רוצה להביא לתשומת לב הועדה שיש פה
בעיה נוספת. נוסף על גודל העונשים, שלדעתי הועדה חייבת לתת את דעתה
עליהם, ועדה של כנסת אחראית גם לפיקוח על קיום החוקים שהיא מחוקקת.

היו"ר א. רימלט:

אנחנו דנים כאן בחוק שהועבר אלינו על-ידי
מליאת הכנסת. אנחנו משתדלים לתת לו
שיניים, יותר חדות או פחות חדות. אבל איננו יכולים לדון כעת על הפעלת
החוק והטלתו. אין זה תפקידנו היום. אילו היתה מועלית הצעה לסדר היום
בכנסת, על אי-הפעלת חוק העתיקות, והיו מעבירים את זה לוועדה, היינו
נכנסים לעובי הקורה. אבל אנחנו דנים על חוק. אני יודע שהדברים שחבר
הכנסת אבנרי דיבר עליהם, יש בהם סיפול ציבורי. קראתי בעתונות על
חקירת המשטרה וכו'. חבר הכנסת אבנרי היה פעיל בעניין זה. אגב דיון
בוועדה על תיקון לחוק, לא נוכל לעסוק בדרכים להפעלתו ולהטלתו על כל
אדם. החוק חל על כל אדם ללא יוצא מן הכלל. אנחנו משתדלים להחמיר
בחוק במידה סבירה, כדי שהיעלמות עתיקות, מכירה ומסירה של עתיקות יהיו
דבר קשה מאד, ושהעושה זאת יבוא על עונשו. לא נוכל להרחיב את הדיון.

אני רוצה להודיע לחבר הכנסת אבנרי שרוב
הועדה מסכים לעונש המוצע בחוק, 30 אלף לירות. אם חבר הכנסת אבנרי
ימשיך מזה, נבדוק אם חבר שאינו חבר הועדה יכול להסתייג.

מקובל שכן.

א. אבנרי:

היו"ר א. רימלט:

בהסכמת הועדה זה אפשרי, ואנחנו בדרך כלל נוהגים בצורה די ליברלית. אנחנו בדרך כלל פמצים את התקנון ולא פחמירים בו. כך שענין ההסתייגות תלוי רק בשאלה אם יש אפשרות תקנונית לכך.

האם יש לך הצעות אחרות לגופו של החוק?

א. אבנרי:

יש לי הרבה, אבל תיקון זה אינו מאפשר יותר מאשר הסתייגות זו.

ד. קורן:

חבר הכנסת אבנרי טען פה טענות כלפי שר הבטחון משה דיין. הטענות לא הוכחו, למרות שהעיתונים חוזרים ומעתיקים אחד מהשני, כאילו משה דיין הפר או מפר את החוק. עד כמה שידוע לי זה לא נכון. אני יכול לתאר לי מדוע אתה חוזר על הדברים. זה פסיבות פוליטיות, ולא פסיבות של החוק. זו השערה שלי. אני טוען שחבר הכנסת אבנרי לוקח דברים מצוצים מהאצבע או מאיזה מקום אחר ומסתמך עליהם. מה הזכות שלך להסתמך על דברים שלא הוכחו בשום מקום, כולל חקירת המשטרה?

היו"ר א. רימלט:

אני חושב ששאלה זו היא לגיטימית לאו דוקא בהקשר זה שאנו דנים על החוק. חבר הכנסת אבנרי אמר את הדברים לא בפעם הראשונה. מה שהוא אומר כאן כעת איננו חידוש. ולכן השאלה של חבר הכנסת קורן כוחה יפה לאו דוקא לדברים שהוא אמר היום כאן. חבר הכנסת קורן שאל שאלה שהיא בעצם הערה. הייתי מעדיף לולא בשאלה.

א. אבנרי:

הזכרתי קודם את הספר של שבתי שבת, שהוא ביוגרפיה מטעם, הוא נכתב בידי ידידו של נוסא הביוגרפיה. ושר הבטחון השתתף השבוע במסיבה לכבוד הופעת הספר. בספר זה יש ששה קטעים המתייחסים בפירוש להפרת חוק. שר הבטחון פוגדר בספר זה על-ידי הביוגרף הרשמי שלו כמפר חוק כרוני, עד כדי כך ששר הבטחון מצוטט בספר כאומר שאם היה יכול לחפור חצי חיים, ואת המחצית השנייה של חיינו לבלות בבית-סוהר, היה מעדיף את זה על אי-חפירה.

יתר על כן, אחד הארכיאולוגים הבכירים ביותר בארץ, יגאל ידין, אומר שיחס אגף העתיקות לחפירותיו של משה דיין הוא פסע.

ג. אליעד:

אתה אמרת שההסכם אתו הוא פסע.

א. אבנרי:

חבר הכנסת קורן אומר שהאשמה פעולם לא הוכחה, וזה בפידה מסויימת נכון, כי פעולם לא היתה חקירה רצינית של המשטרה. העובדות הן כלהלן: היו כמה וכמה תלונות לפני המשטרה בגד שר הבטחון משה דיין עוד בתקופת היותו אזרח פרטי, אחר כך שר החקלאות, אחר כך עוד פעם אזרח פרטי, ולאחרונה כשר הבטחון. גם בהיותו רמטכ"ל. אחד המתלוננים, מפקח מטעם אגף העתיקות, ברושי, התלונן בפני המשטרה כשתפס את משה דיין חופר באזור. הוא ניגש אליו והעמיד אותו על כך שהוא מפר את החוק והתלונן במשטרה. הוא קיבל כעבור 11 חודשים תשובה מהמשטרה שהתיק נסגר, אחרי שפשה דיין התחייב להבא לא להפר את החוק. אילו משה דיין היה שופר על התחייבות זו - טוב אבל פאז יש תוספות. החקירה האחרונה של המשטרה שנסתיימה תוך 24 שעות, נסגרה. דיברתי על כך עם היועץ המשפטי לממשלה. הוא אמר שהתלונה עצמה שוגשה על-ידי אחד האזרחים, לא היו בה עובדות מספיקות, ולכן נסגר התיק. אותו אזרח ששאלתי אותו אמר שהוא בכלל לא פטר עדיין עדות במשטרה על העובדות המפורטות, לא היתה תלונה מפורטת במשטרה, לכן גם לא היתה חקירה מפורטת של המשטרה. אבל תהיה תלונה, החקירה המשטרית ודאי תימשך.

נכון שלא הועברה לועדה הצעה לסדר היום.

אם יהיה צורך, אני בעצמי אעלה בכנסת הצעה לסדר היום, אשתדל שתעבור לועדה. אבל בשלב הנוכחי הועדה יכולה לעשות דבר אחד: על-ידי החמרה קיצונית של העונש, להביע את רצונה התקיף של הועדה שהחוק יופעל. אם הועדה תסתפק בקנס של 30 אלף לירות, שזה גם כן סכום נכבד...

היו"ר א. רימלט:

האם אתה חושב ש-20 אלף לירות ישנו את כל הפערך שאתה דיברת עליו?

12.1.1972

אני חושב שזה יתקבל בציבור כהבעת דעה של הכנסת שהענין הוא חמור.

א. אבנרי:

יש גם מידה בהטלת עונשים. החוק אינו מיועד לאישיות אחת, אלא לכל אזרח שיכול

היו"ר א. רימלט:

לפעמים להיכשל.

לדעתי הפרינציפ להטלת קנס כספי צריך להיות הקשר בין הנזק הנגרם על-ידי מפר החוק

א. אבנרי:

לבין גובה הקנס, והקשר בין הרווח הצפוי למפר החוק לבין הקנס. פה מדובר על אובייקטים יקרים מאד. אני פרסמתי בעתונני סוחר עתיקות מסויים, שאינני רוצה לנקוב בשמו, קיבל ביום מסויים מחנות עתיקות בתל-אביב, המוכרת עתיקות לתיירים שלא כחוק, צ'יק על 30 אלף דולר על קניות בתקופה מסויימת, אני מתאר לי שלא יותר מאשר שנה. זאת אומרת שאם חופר וסוחר עתיקות מסויים חופר וסוחר בניגוד לחוק וללא רשיון, ובשנה אחת יכול לקבל מחנות אחת הכנסה של 30 אלף דולר, סימן שמדובר על סחורות יקרות מאד. אלה אינם דברים של מה בכך.

לכן אני מציע בכל זאת קנס מכסימלי של 50 אלף לירות. הרי השופט אינו חייב להטיל את הקנס המכסימלי, הוא יטיל קנס בהתאם לעבירה שמובאת לפניו.

יש גם מאסר שנה.

היו"ר א. רימלט:

גם זה רצוי.

א. אבנרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת אבנרי.

היו"ר א. רימלט:

(חבר הכנסת א. אבנרי עוזב את הישיבה).

לגבי סעיף 22(11) - היועצים המשפטיים מציעים להשאיר מאסר שנה וקנס 30 אלף לירות.

היו"ר א. רימלט:

הוחלט: לקבל את סעיף 22(11).

(הסתייגות לחה"כ נ. אליעד וע. פינברג-סירני)

סעיף 3

בסעיף זה הציע חבר הכנסת קלינגהופר לנסח "סוחר" ולא "סוחר בעתיקות", כי מוגדר

היו"ר א. רימלט:

בפקודה מה זה סוחר בעתיקות.

אפשר למחוק את המלה "בעתיקות".

ע. סבט:

הוחלט: בסעיף קטן (2) ייאמר: "סוחר ינהל רשימת...".

לגבי סעיף קטן (3) - ייתכן שפה דוקא רצוי להשאיר את המלה "בעתיקות". כאן רוצים

ע. סבט:

להדגיש שאפילו אם הוא סוחר בפרטים אחרים, רואים אותו כאילו הוא סוחר בעתיקות.

לישיבה הבאה נקבל את הנוסח הסופי של ההצעה ונצביע.

היו"ר א. רימלט:

12.1.1972

שאלות ותשובות

א. רזיאל-נאור:

התפרסמה ידיעה בעתונות שבמשרד החינוך והתרבות בתל-אביב פרצה שביתת אוהרה של 24 שעות. אני מבקשת לדעת מדוע פרצה השביתה, ומה עושים כדי שהיא לא תימשך יותר מ-24 שעות.

התפרסמה חוות דעת של ד"ר הראל, מנהל בית-החולים איכילוב או הדסה בתל-אביב, על דבר הקור בכיתות והשפעתו על אפשרות הריכוז והלימוד של הילדים. הוא אומר שמוכרחים להכניס חימום לכל הכיתות בכל מקום בארץ. אני רוצה לדעת: א) האם משרד החינוך קיבל את חוות הדעת הזאת? ב) מה הוא אומר לעשות כדי לבצע אותה עוד בחורף הזה.

א. פלד:

נשאלו פה שתי סדרות של שאלות: אחת ביום רביעי שעבר, ואחת ביום שני האחרון. אענה היום רק על השאלות שנשאלו בשבוע שעבר. לחלק מהשאלות שנשאלו ביום שני, מתוך רצון לתת תשובות מדויקות, אני זקוק לזמן נוסף.

חברת הכנסת רזיאל-נאור שאלה מה הסוף עם פרשת כיתה ב' בבית-הספר "התקוה". לאחר הדיונים שהיו כאן הזמנתי אלי את ועד ההורים בהנהגתה של הגב' קלרה שושני, יחד עם המפקח על בית-הספר. שמעתי את טענותיהם. יחד אתם בא יו"ר ועד ההורים של בית-הספר, אדם שעושה רושם מיושב בדעתו, מתון. דעתו לא היתה נוחה במאה אחוז מועד ההורים של אותה כיתה ב'.

לאחר דיון די ארוך הודעתי להם את הדברים הבאים: נמשיך בניסוי, בתנאי שההורים יסירו את ההפרעה לעבודתה של המורה בכיתה; משום שאותה מורה עולה, לפי שיקול דעתנו - ואני אומר זאת לאחר שגם אני בדקתי את המקרה - היא מורה רגילה, אינה מצטיינת בשום דבר, אבל גם אין לה מגרעות מיוחדות. המגרעת היחידה שלה היא אולי שהיא באה ארצה לפני שנתיים ולא לפני חמש-עשרה שנה. היתה פעולה של ההורים בקרב הילדים לאי-שיתוף פעולה עם המורה. קצת קשה למורה לעמוד בכיתה, עם כל הרצון הטוב שיש לה, כאשר הורים וילדים גם יחד מפריעים לה לעבוד.

ובכן אמרתי להם שנמשיך בניסוי. ואם יהיה צורך לתגבר את עבודת המורה על-ידי חלקי משרה - נעשה זאת. החזרנו למקום את המנחה הקודמת, הגב' עדה ישי, זו המנחה שפיקחה על שני הניסויים, בבית-הספר "התקוה" ובבית-הספר ביפו. אגב, ב"התקוה" יש שתי כיתות ב'. באחת התקיים הניסוי ובשניה לא התקיים הניסוי.

שנית, הודעתי להם שבאשר למורה עצמה יש לנו פרוצדורה רגילה לבדוק את מידת כשירותה לתפקידה. במידה שאנחנו מוצאים שמורה אינה מתאימה לתפקידה, יש הליכים שנעשים במשותף עם הסתדרות המורים, יש וענות פריטטיות. בשנה האחרונה, בהסכמה הדדית, כ-70 מורים שנמצאו בלתי מתאימים פוטרנו מעבודתם בהוראה. אמרתי להם שבאותם הליכים ננהג גם במקרה זה, אם יהיה צורך. ביקשתי מהמפקח על בית-הספר שיטה אוזן במיוחד לבעיה של הכיתה. ועכשיו אני יכול למסור לכם ידיעה מעודכנת, שהלימודים בכיתה מתנהלים כסדרם. ההורים קיבלו כנראה את הדברים שאמרתי, והחזירו את הילדים לכיתה. תגברנו את המורה בעוד חצי משרה. הגב' עדה ישי חזרה לפקח על הניסוי, והלימודים מתנהלים כשורה. נעזרנו רבות בענין זה בועד ההורים של בית-הספר.

שאלה שניה של חברת הכנסת רזיאל-נאור היתה בקשר להתאבדותו של נער בכפר סילבר. היא שאלה האם נחקר הענין, האם הסיבות ידועות והאם ננקטים אמצעים שמקרים כאלה לא יישנו. ובכן הנער יהוסע לויין ז"ל התאבד בבית-הספר ע"ש מולי גודמן. הוא בא מארצות-הברית.

הנער קם בבוקר בחדרו יחד עם חברים אחרים, התגלח, התרחץ, הלך לחדר האוכל, התנהג כאילו הוא עומד ללכת לכיתה, חזר אחר כך לחדרו, נסגר בשירותים ותלה את עצמו בחגורה של מעיל רחצה. גילתה אותו עובדת נקיון. ואז עשו את מה שאפשר לעשות במקרים כאלה. היא הזעיקה את המדריכים, עשו לו הנסמה מלאכותית. הסיפול שלאחר מעשה נעשה באמת בזריזות ובמהירות, אבל ללא כל תועלת.

לפי חוות דעת המנהל והמדריכים שלו, הנער הזה היה ביחסים מתוחים עם הוריו, על רקע של שני דברים: על רקע הגיל,

גיל ההתבגרות, 15-16; שנית - הוא רצה לנסוע לסקנדינביה והוריו לא הסכימו לכך. הוא היה נער שלא קיים יחסים עם חבריו, היה מתבודד ומסתגר. יחד עם זאת לא היו שום סימנים שהוא עומד לבצע את המעשה. זאת אומרת באותו בוקר חבריו הקרובים סיפרו שהוא קם ונהג כדרכו מדי יום.

במקרים כאלה יש לנו פרוצדורה מסויימת. ביקשתי מסגן המנהל הכללי מר ישראלי, הממונה על נושאים אלה, לבדוק מהי הפרוצדורה במקרה כזה, אם יש צורך למנות ועדת חקירה.

ר. סטנר: בדרך כלל אנחנו שואלים את המשטרה אם יש לה התנגדות שנתחיל בחקירה בשלב זה מצדנו. המשטרה בדרך כלל אומרת שלא, ואז אנחנו ממשיכים.

א. פלד: לפני כחודשיים קרה מקרה עם תלמיד בבית-הספר בעין-כרם, במושב אבן-ספיר. התלמיד הזה נעדר מבית-הספר יום או יומיים. המורים הלכו למושב ושאלו אם ידוע למה הילד לא הופיע לבית-הספר. אז בני הכפר אמרו: לכו לעץ. רוב אנשי המושב הם עולים מכורדיסטאן.

היו"ר א. רימלט: האם ההורים לא חיפשו אותו?

א. פלד: כנראה שלא. יש שם עץ הידוע כעץ ההתאבדויות. מסתבר שבאותו מושב היתה סידרה של התאבדויות. הענין נמצא בחקירה של סוציולוגים ופסיכולוגים שבודקים מה קורה במקום הזה. לאחר שהענין הזה נתגלה, מינינו ועדה והיא בודקת עכשיו את-הענין.

א. רזיאל-נאור: האם במקרה של הנער מבית-הספר ע"ש גודמן נתמנתה ועדה?

א. פלד: המשטרה חוקרת. יש לנו דו"ח לא פורמלי של הנהלת בית-הספר. מיד כשקורה דבר כזה מנהל בית-הספר מתבקש לדווח. יש פרוצדורה רשמית להקמת ועדת חקירה. אינני חושב שועדת חקירה תוסיף על העובדות שאנחנו יודעים בלאו הכי מבדיקה לא פורמלית שנעשתה. המפקח בדק את הענין, והדברים שמסרתי הם בעצם תוצאות הבדיקה. אם יהיה צורך בבדיקה פורמלית, זה ייעשה בימים אלה.

שאלתה אחרת היתה בקשר לבית-ספר באשקלון. כאשר הגיעה תלונה של ועד ההורים של אותו בית-ספר, שר החינוך והתרבות מינה ועדה שיצאה למקום. נוסף להתמוטטות הגג היו שם עוד בעיות של מבנים לקויים. הועדה היתה מורכבת ממנהל אגף העתיקות, מר אבנר ישראלי, איש אגף החינוך הדתי, מפקח המחוז ואנשים מקומיים. באותה הזדמנות ביקרו במספר בתי-ספר שחלקם נמצאים בתנאים דומים.

מסקנות הועדה היו שאמנם הצריפים של בית-הספר אילנות היו במצב הקשה ביותר מבין המבנים האחרים. כידוע לכם יש עדיין מספר לא קטן של בתי-ספר שנמצאים במבנים שמשום מה קוראים להם "פיאון", זה שם החברה הצרפתית שסיפקה אותם בזמנו. במרבית המקומות המבנים האלה מוחלפים.

ליד אותו בית-ספר נמצא בנין שבו היו 14 חדרי לימוד, חדרי ספח, ובו שכן בית-ספר תיכון דתי. כעת נמצאות בו כיתות של ויצו ושל בתי-ספר יסודיים אחרים.

לאחר שהועדה בדקה את כל המימצאים, היא המליצה להעביר מיד את בית-הספר אילנות לבנין שהיה מיועד לבית-הספר התיכון, ליד אותו מקום. היה שם צורך בתוספת של כל מיני מיתקנים, כאשר למעשה בית-הספר אילנות עצמו נמצא בתהליך של בנייה.

הדו"ח הזה הוגש לי ב-10 בינואר בבוקר. בצהריים קיבלו מפקח המחוז והעירייה הוראה להעביר את בית-הספר מהצריפים לבנין של בית-הספר התיכון שליידו. אנחנו עושים פעולות כדי לזרז את השלמת הבנייה המקורית. אין לנו ספק - בלי שנחכה להתמוטטות גג או דליפה בצריפים אחרים - שנצטרך לנקוט פעולה כדי לפתור שם בעיות בעוד שני בתי-ספר: בן-צבי והרב אסף, אחד ממלכתי ואחד מלכתי-דתי.

הבעיה של בית-הספר אילנות נפתרה. אינני נמצא במצב שאוכל לומר - ובעיקר לא אחרי שיחתי הבוקר עם שר האוצר - שכל הבעיות של המבנים של בתי-הספר היסודיים או העל-יסודיים עומדות

להיפתר בשנה או בשנתיים הקרובות.

לשאלתה של חברת הכנסת רוזאל-נאור בענין השפעת הקור בכיתות על הריכוז והלימוד של הילדים - בענין הקור בכיתות אנחנו הקדמנו את הסקר של ד"ר הראל. כבר לפני כמה שנים הכירו בעובדה שקר בארץ. עד היום מקובל היה לחשוב שברצועת החוף לא קר. הכלל שנהגנו לפיו היה שבמקומות מעל לגובה מסויים, 500 מטר מעל פני הים, החימום הוא ענין תקני בבית-הספר. בבתי-ספר ישנים יש אותם תנורי נפט שמסתמסים בהם. בבתי-ספר המוחזקים על-ידי משרד החינוך, אנחנו פותרים את בעיית החימום בצורה זו או אחרת, זאת אומרת אנחנו מספקים את התנורים כדי לפתור את הבעיה. בבתי-ספר שאינם מוחזקים על ידינו, האחריות היא על הרשויות המקומיות. והדבר הזה לפי מיטב ידיעתי אינו משיע רצון.

למרות זאת הכנסנו לתקציב הפיתוח שלנו לחמש או שש השנים הבאות סעיף של חימום בבתי-הספר. אינני בטוח עכשיו שנוכל לבצע את זה. מכל מקום הכנסנו סעיף זה בתכניות הפיתוח שלנו, גם לגבי בתי-ספר ברצועת החוף, אבל מתוך קביעת סדר עדיפות ברור: תחילה האזורים הגבוהים, אזורי ההר, ורק באחרונה - אזורי השפלה, כמו אסקלון, תל-אביב, יפו, רעננה, נתניה וכיו"ב.

אשר לשכיתה של עשרים וארבע שעות במשרד החינוך והתרבות בתל-אביב - כידוע לוועדה, לפני כשנה החליט המשרד על ראירגון, כתוצאה ממדיניות הממשלה בדבר קביעה אחידה של מחוזות במדינה. אנחנו הקדמנו קצת את ביצוע ההחלטה הזאת. כידוע לכם במקום אחד ועדת השרים החזירה אותנו מדרכנו זו, וזה לגבי צפון - חיפה. שם החליטה ועדת השרים לקיים שני מחוזות נפרדים, מטעמים שונים, להשאיר את מחוז הצפון כמחוז הצפון, עם מושבו בנצרת, ואת מחוז חיפה, תוך המלצה לוועדת המיפוי להוסיף לו את רצועת החוף מראש הנקרה ואולי גם דרומה מחיפה.

אותה ועדת שרים, וועדת משנה שלה בראשותו של סגן שר הפנים מר בן-מאיר ז"ל, החליטו גם על יצירת מחוז מרכז אחד. נכון שזה מחוז קצת "לא נורמלי", כי הוא מכיל בתוכו 50% ממערכת החינוך, בהתאם לחלוקת האוכלוסיה בישראל. זה כמובן קושי אדמיניסטרטיבי לא פשוט. אנחנו היינו צריכים לאחד מנגנונים של שני מחוזות. מי שיש לו מגע כלשהו עם ועדי עובדים, ומנסה לשנות, לייצל ולחתוך במבנים ארגוניים, יודע שזה תהליך רצוף מכאובים.

ובכן יש שם ועד עובדים. הוא הציג תביעות. יש בעיה של שיבוץ העובדים. תוך שיתוף פעולה מלא עם נציבות שירות המדינה, ולאחר משא ומתן ארוך עם ועד העובדים, הגענו כמעט לפתרון כל הבעיות, בפרוצדורה הרגילה. חלק מהתביעות באו על סיפוקן המלא, חלק לא, בחלק נמצאה פשרה כזו או אחרת.

ועד העובדים, מטעמים הידועים לו, עמד על כך שלתפקיד גזבר המחוז ייבחר איש מסויים. בשני המחוזות היו שני גזברים. אנחנו חשבנו שזאת פרוגטיבה של ההנהלה לקבוע מי משניהם יהיה הגזבר, ורציבו לעשות זאת במירב שיתוף הפעולה עם ועד העובדים, ותוך רצון למנוע כל זעזועים. לכן קראנו לוועד, ולאחר ששקלנו את כל השיקולים החלטנו לבחור בגברת מסויימת שתהיה גזברית אותו מחוז מאוחד. הסמנכ"ל לאמרכלות ביקש ממני שאקדיש מזמני לגזבר השני, כדי יחד אתו למצוא לו פתרון. הצעתי לו שני תפקידים, שלפי דעתי אחד מהם עולה על תפקיד גזבר המחוז. תשובתו היתה: הענין מסור בידי הוועד. אמרתי לו: אם אתה מוסר את גורלך בידי הוועד, אינני יכול לומר לך יותר.

שני אנשים אינם יכולים לכהן בתפקיד אחד. נאמר ששניהם ברמה שווה, אבל בחרנו בגברת. כבראש שהדבר לא מצא חן בעיני ועד העובדים, וכתוצאה מכך הוכרזה אתמול שביתת אזרה של עשרים וארבע שעות. הן בסתיימו. אתמול נסע לשם הסמנכ"ל הממונה על מינהל ואמרכלות. אשמע ממנו מה פעל. אני מקוה שבמקרה זה התבונה תשתלט על האנשים.

ע. פינברג-סירני: הערה בענין כיתה ב' בבית-הספר "התקוה". הדברים שאמר מר פלד על יחס ההורים למורה מקוממים אותי מאד. מי שעבד בשדה יודע כיצד הורים יכולים במקרה כזה להעמיד את כל העבודה החינוכית במצב נורא. אמנם נמצא פתרון, אבל הנזק שנגרם פה הוא לא יכופר. השאלה היא מה אנחנו יכולים לעשות בענין זה. זה איננו מקרה יחיד. אנחנו שומעים וקוראים על הורים שלוקחים את החדק לידיהם ומעמידים את הילדים מול המורה. זה מנוגד לכל דבר חינוכי.

א. רוזיאל-נאור:
אני רוצה להתייחס למקרה השראגי של התאבדות הנער בבית-הספר ע"ש מולי גודמן. קרה מקרה כזה; אינני מבינה מדוע לא הוקמה מיד ועדה של משרד החינוך, בלי כל קשר לפעולת המשטרה, או בשיתוף עם המשטרה. אני מעריכה מאד את תפקיד המשטרה, אבל זה איננו הדבר היחיד שהיא צריכה לחקור.

כששאלתי את השאלה הזאת אמרתי שבדברים כאלה מתרחשים בשרשרת. בתי-ספר פנימייתיים כאלה קולטים הדים של מה שמתרחש עם ילדים אחרים בבתי-ספר פנימייתיים אחרים. לא אתפלא אם בעוד זמן מה נשמע שהיה עוד נסיון כזה. כי יש ילדים בעייתיים, מבחינה נפשית ורגשית, עם יחסים מעוררים עם ההורים. פסיכולוגים וסוציולוגים יודעים להסביר את התופעה הזאת של שרשרת.

אני משערת שהורים והורים בבית-הספר בודאי עשו משהו, שוחחו עם הילדים. האם עשו? המנהל צריך לפעול, הוא צריך לדבר עם הילדים, שהם יוציאו מקרבם את הפחד והחששות שיטנם על רקע זה. מוכרחה להיות שיחה באותה כיתה, בבית-הספר בכלל, צריך לדון על העניין. האם המורים והמנהל עשו זאת בכיתה.

שנית, צריך לדעת מה היה עם הילד הזה. יכול להיות שיש עוד ילד עם מצוק נפשי כזה וצריך לעזור לו.

מדוע אין מזרזים את הקמת הועדה? אי אפשר להגיד: יש פרוצדורה. ואם המשטרה תגיד שהיא מיצתה את הכל, האם משרד החינוך יקבל את זה בלי לבדוק את העניין מצדו הוא? המשטרה יכולה לבדוק אותו מצד העובדות היבשות. מה עוד היא יכולה לעשות? יש פה מומנט חינוכי שמדאיג אותי לא פחות מהמומנט של הסדר הטוב שנתון בידי המשטרה.

האם הורי הנער נמצאים בארץ? האם באו אתם במגע? מה התייחסותם לעניין? מה נודע על הרקע של הנער מתוך מגעים עם המשפחה, אם נודע בכלל?

ש. לויין:
אני רוצה לחזור לעניין החימום וההסקה בבתי-הספר. אני שמח שמשרד החינוך מכין תכנית פיתוח שלא לפי הכלל שיש לחמם בתי-ספר רק באזורים שהם 500 מטר מעל לפני הימים. יחד עם זאת אינני חושב שזה עניין של תקציב הפיתוח. לפי דעתי משרד החינוך חייב להורות בעניין זה הוראה שאינה משתמעת לשת"פנים, שהרשויות המקומיות חייבות - כל זמן שהעניין בידיהן - לדאוג לחימום בתי-הספר. העניין תלוי גם בטיב המבנה. אם למשל בבית-הספר גולומב בתל-אביב, בסכונת סלמה לטעבר, ילדים לומדים בצריפים, והקור שם נורא - אי אפשר לומר שבניית בית-הספר גולומב תיפתר רק בעוד חמש-שש שנים, מסוים שהוא נמצא בתל-אביב. לדעתי משרד החינוך חייב לשנות את ההוראות שלו מן הקצה אל הקצה. אם בית-הספר הוא מוחזק, על המשרד לצייד אותו בתנורים.

א. פלד: ציידו כבר.

ש. לויין:
אבל רק את אלה הנמצאים במקומות גבוהים. אין סיבה שתל-אביב יחכו חמש-שש שנים. לעניין זה צריך לתת עדיפות גבוהה. בנימוק שאין כסף אפשר לפתור את כל הבעיות, על-ידי זה שלא פותרים אותן. אבל אם אנחנו מכירים בחומרת הבעיה, אי אפשר להשאיר בתי-ספר בחורף ללא הסקה.

ב. אליעד:
אני רוצה לחזור לשאלה של חברת הכנסת רוזיאל-נאור, ולשאל האם יש פסיכולוג בבית-הספר הזה? האם בכלל מחזיקים פסיכולוגים בפנימיות? חשוב מאד ללוות את הילדים שנמצאים בפנימיות. יש ביניהם ילדים ללא הורים, עם בעיות. ובכן האם יש בפנימיות כאלה פסיכולוגים שעוקבים אחרי הילדים ומשוחחים אתם על בעיותיהם?

כאשר קורה דבר כזה, האם מתקיימת שיחה כללית בבית-הספר או בכיתה, עם המורה, המנהל או המדריכים? אי אפשר לעבור על זה לסדר היום. לפי היהדות אדם שמתאבד אין לו חלק בעולם הבא, זאת אומרת שיש גם עמוה תרבותית יהודית לגבי תופעה כזאת. אולי חשוב שהדבר הזה גם כן יילקח בחשבון.

להערתה של חברת הכנסת פינברג-סירני - אני מסכים שישנם מקרים שבהם התערבות ההורים עוברת את הגבול ועלולה לגרום רעה. אבל אני מסכים שאנחנו נתעלם מכך באותם מקרים שבהם היו סיבות לדבר הזה. אז במקום שנתלונן על התוצאה, ננסה להיאבק בסיבה. בזמנו הערתי על כך שאם ימים אחדים לפני תחילת הלימודים מחליטים להחליף מורה מנוסה, העסוקה בניסויי שההורים מגלים עניין בו ועוקבים אחריו ואחרי התקדמות ילדיהם, במורה חדשה, שגם היא יכולה להיות טובה - יכולים להיות חששות מוצדקים. על המשרד לדאוג לאוירת הבנה בקרב ההורים.

בזמנו שאלתי את השר על בית-הספר המקיף ברחוב יפת 44 כיפו, בו לומדים תלמידים ערבים. בבית-ספר זה אין חשמל, והתלמידים לומדים בחורף לאור נרות. הדבר יוצר מרירות מסויימת, ביחוד שאלה תלמידים ערבים.

ז. הרמן:
יש פנימיות לילדים חריגים שבעצם מוחזקים על-ידי משרד הסעד. הייתי רוצה לדעת באיזו מידה משרד החינוך מפקח על הצד החינוכי. שמעתי שהפיקוח גרוע ביותר, אם הוא בכלל מתבצע. אלה ילדים שזקוקים במיוחד לעזרת מחנכים מטעם משרד החינוך.

היו"ר א. רימלט:
בהרבה פנימיות יש מחסור במדריכים; ולא לה שישנם חסרה הדרכה. במקומות מסויימים יש אם בית. בדרך כלל לוקחים את מי שמוכן לעבוד שם ועושה רושם טוב. כל מומד מחליט על כך בעצמו. אני חושב שהגיע הזמן לקבוע קריטריונים לקבלת ובדים לפנימיות ולהעמיד דרישות מסויימות. פנימיה היא תחליף לבית. אם לתלמיד מסויימים יש בעיות והוא שרוי בדכאון נפשי, כמו הנער שהתאבד, צריך שיהיה מישהו שיטפל בזה. אם המדריך או מי שרואה את הילד הרבה זמן, רואה שהילד מסתגר בתוכו, שתקן, התנהגותו קצת מוזרה, הוא צריך לפנות להנהלה ולדרוש להביא אותו לפסיכולוג, או קודם כל לשיחה עם המנהל. לפעמים מנהל טוב יכול לדובב את הילד. גם מחנך טוב יכול לתרום הרבה בעניין זה, אם הוא משוחח אתו לבד או מזמין אותו לביתו. צריך בכל זאת לדאוג לזה. אנחנו מעוניינים שילדים יבואו מחוץ-לארץ לפנימיות. אבל צריך לדאוג לכך שהורים וילדים לא יפחדו.

בשכונת התקווה עדיין קיימת תסיסה. נפגשתי שלשום עם המפקח מר רוט. יש פעילות של הסתה של ההורים, אם כי קטנה יותר. יכולתי למסור לו כמה דברים, כי אני עומד עם האנשים בקשר.

הילדים משתדלים להפריע למורה. שאלתי את ההורים מה הם עושים בקשר לכך. אם אחת, שאינני יודע אם אמרה את האמת או לא, סיפרה שהמורה סטרה לאחד הילדים. אינני יודע אם עובדה זו נכונה, ואם כן - אם הדבר לא נעשה אחרי שהוציאו את המורה מכליה. אחרי הכל גם מורה הוא אדם.

יש שם דבר נוסף, לקחו מההורים תשלום מיוחד של עשר לירות בשביל הניסוי. ייתכן שהדבר נעשה לפי הנחייתה של הגב' ישי. אין לי ספק שיש צורך בדבר, אבל השאלה היא אם יש צורך לשלם עבור המחברות וכו'. בשנתיים הקודמות זה לא היה.

לגבי הניסוי עצמו - המפקח אמר לי שבדיקה שנעשתה בשתי הכיתות, בכיתה שבה נערך הניסוי ובכיתה ב' שבה לא נערך ניסוי, לא הוכיחה שבכל הדברים הכיתה הניסויית התקדמה יותר. בכמה דברים - כן, אבל ברוב המקצועות הכיתה שבה אין ניסוי אינה נופלת ברמתה מהכיתה השניה. כדאי היה להתעניין באופן שוטף בדבר הזה.

ש. לוי:
אני רוצה להוסיף שגורמים שונים בוחשים בעניין הזה, ובכלל זה עתונאים. אבל המורה החדשה שם עמדה בנסיון כזה שרק מעטים מסוגלים לעמוד בו בלי להישבר. הייתי מבקש אותך כיושב-ראש הועדה שתבהיר להורים שלא באה בחשבון החלפת המורה באמצע השנה.

היו"ר א. רימלט:
הם פנו אלי ואמרו לי שדיברו אתך על החלפת המורה. אז אתה ענית: אם אתם פונים אלי - אין עוד הצעה של משרד החינוך לכך.

ט. לויין:

נכון. אמרתי שהמוסד המוסמך להציע פיסורי מורים או העברתם הוא משרד החינוך והתרבות.

נ. אליעד:

אבל אתה מעמיד את זה עכשיו בצורה אולטימטיבית.

ט. לויין:

ביקשתי מיושב-ראש הועדה שאם יפנו אליו, שיודיע שלא יביאו בחשבון את החלפת המורה.

היו"ר א. רימלט:

כשאני מדבר עם הורים אינני מבטיח החלפת מורים, אין זה בידי. גם לו היה בידי, לא הייתי עושה זאת. אני יודע שבמשרד המחוזי אמרו: נראה איך הדברים יתנהלו במסך מספר שבועות, ואחר כך נראה.

עשיתי פעולה להרגעת ההורים. אני מקווה שאצליח גם להבא. על כל פנים העניין הסתבך.

חבר הכנסת לויין, לך ולי אין השפעה על אותם גורמים שבוחשים בזה, גורמים אינטלקטואליים ולא כל כך אינטלקטואליים. אני הזהרתי אותם מפני עיוות כל התמונה.

א. פלד:

הודעתי להורים בצורה שאינה משתמעת לרוב פנים שזכותם ואף חובתם לנסות להשפיע על חינוך ילדיהם. אבל המשרד אינו מוכן לקבל פסק-דין של הורים על מורה. יתרה מזאת: אנחנו חושבים שגם אם להורים יש דעה על מורה, הם אינם צריכים לעשות את הילדים כלי לנגח בו את המורה. וזה מה שקרה באותה כיתה. אינני מכיר את המורה באופן אישי. כל מה שאני אומר הוא שנפגשתי עם הועד וראיתי כיצד הם שיפלו בנושא. הם הסיתו את הילדים נגד המורה.

כאשר החליטו על ביטול או הפסקת הניסוי באותה כיתה, זו לא הייתה החלטה שרירותית. היו לזה כל מיני סיבות, החלפת המורה, בין היתר גם חוסר יכולת לקבוע שהניסוי הזה תרם כפי שציפו ממנו.

היו"ר א. רימלט:

על כל פנים ניסוי אינו מזיק. הוא מעטיר את התלמידים.

א. פלד:

בענין הקמת ועדת חקירה לבדיקת מקרה ההתאבדות של הנער - אולי הגב' סטנר תסיב בקשר לפרוצדורה, כי חברת הכנסת רסאל-נאור האסימה אותנו בהאשמה שאולי אינה מגיעה לנו. הטיפול הלא-פורמלי שלנו נעשה מיד. היה טיפול המפקח בא, התקשר עם המנהל, חקר ובדק. אבל יש גם הליכים פורמליים. חייבים להגיש דו"ח רשמי וצריך לטפל בו בצורה מסוימת. לדעתי הטיפול הלא-פורמלי נעשה במהירות.

אם אינני טועה, יש באותו בית-ספר גם פסיכולוג ועובד קהילתי.

נ. אליעד:

מה היה הדו"ח של הפסיכולוג?

א. פלד:

הדברים שמסרתי כאן הם תמצית הבדיקה שנעשתה.

אבדוק אם הייתה שיתה עם הילדים לאחר המקרה, ואדווח לוועדה. אבדוק גם אם היה קשר עם המשפחה.

ר. סטנר:

מאז ומתמיד, כשיש אירוע שהמטרה חייבת לבדוק אותו - והתאבדות ופגועות בלתי שבעי כוללים בזה - אין אנחנו נוהגים להיכנס לחקירה בד בבד עם חוקרי המטרה. כי על-ידי כך אנחנו עלולים להפריע לחקירת המטרה ולמה שהם קוראים גורם ההפתעה. כבר מזמן באנו לידי הסכם עם משרד המטרה בענין זה, וזה פועל כסורה כבר למעלה מעשרים שנה. לא זו בלבד, אלא שהמטרה תדיר מעבירה לוועדת החקירה שלנו את הפרטים של העדויות שגבתה. זה מאפשר לאנשי משרדנו מבט יותר רחב ויותר מדויק, ביחוד בהתחשב בעובדה שהאנשים שלנו הם מחנכים או אנשי מינהל, הם אינם חוקרים מקצועיים שיכולים תמיד להעלות את כל העובדות. זו הפרוצדורה, וכך נהגנו גם כאן.

יורשה לי לומר משהו לגבי המקרה הזה. ושאלתה הזאת נשאלה כאן ביום רביעי שעבר. המנהל הכללי של המשרד היה זולה. לא חיכיתי לשובו, התקשרתי ישירות עם המפקח על המוסד ואמרתי לו שחברי ועדת החינוך והתרבות עוררו את השאלה ושכדאי לו להתקשר במכסימום ומהירות עם המנהל הכללי. וכך, על אף מחלתו, המנהל הכללי מעודכן יודע את הפרטים.

1. פלד:
 לדבריו של חבר הכנסת לוין בענין החימום בבתי-הספר - אנחנו יכולים לתת לרשויות ומקומיות הוראות ביד רחבה, ואפשר לכתוב בחוזר המנכ"ל שצריכים לדאוג לכך שהכיתות תהיינה חמות. אבל הבעיה איננה מתן הוראות. אנחנו זכירים את המציאות. תבוא הרשות המקומית של אור-יהודה, למשל, ותגיד: ויין לי כסף לחמם את הכיתות. ואנחנו איננו נותנים להם כסף.

2. לוין:
 תודיע רק על ביטחון הסייג של 500 מטר.

1. פלד:
 הגישה שלנו היום אומרת שצריך לחמם את הכיתות. גם בעין-גדי יש ימים שבהם קר מאוד בכיתות. לא ביטלנו את הסייג הזה פורמלית, אבל אנחנו פועלים כיוון זה. הסייג הזה אינו קיים בחוק.

2. לוין:
 אז תבטלו את התקנה, ותודיעו לא להתייחס לענין של 500 מטר.

1. פלד:
 אני מניח שבעוד שבועיים-שלושה יובא תקציב משרד החינוך לדיון בוועדה. אדרבה. הכנסת יכולה לומר: לא להוסיף 50 אלף לירות לאכסניות נוער, ובמקום זה לתת את הכסף לחימום בתי-ספר. הוועדה הזאת דרשה תקציב לאכסניות נוער. זה זאותו תקציב. אי אפשר לתת לכל הדברים עדיפות ראשונה.

לשאלתו של חבר הכנסת אליעזר בענין בית-הספר זעירבי ביפו - אבדוק זאת.

אשר לפיקוח משרד החינוך על פנימיות של משרד הסעד - כולנו מכירים את המציאות הדפרטמנטלית הקיימת במדינה לגבי מוסדות חינוך. ישנם מוסדות שהם שלנו, שיש בהם פנימיות, ובהם אנחנו אחראים לניהול ולפיקוח. כמו כן אנחנו אחראים על המוסדות של האגף לחינוך התיישבותי, ואם איננו טועה גם על כל או רוב המוסדות לחינוך ימי. יש שלושה או ארבעה.

לגבי המוסדות של משרד הסעד - השיתוף שלנו הוא רק בהוראה. אין לנו שום חלק בכל הפעולות שנעשות מעבר להוראה. משרד הסעד אומר: זו אחוזה שלנו, אנחנו מספלים בזה, יש לנו מחנכים שלנו. וזו המציאות.

רשמתי את הערותיו של היושב-ראש לגבי צדריכי פנימיות. אני מוכן להצטרף לדברים שנאמרו. לדאבוני הרב אין זוח אדם. יש פנימיה טובה בבית-הספר לקציני ים בעכו. גם שם כבר הגיעו למצב שקשה למצוא מדריכים. גם התנאים, המעמד והיוקרה אינם מן הגבוהים.

לגבי חוק העתיקות - נאמרו כאן כמה דברים על-ידי חבר הכנסת אבנרי ונשמעו כאן האשמות. אינני מדבר על ההאשמות בצד שר הבטחון. זה ענינו של שר הבטחון להשיב או לא להשיב עליהן. גבי מדבר על ההאשמות כנגד אגף העתיקות ומשרד החינוך. אני מפנה את זשומת לב הוועדה לשאלתה מס' 3815 של חבר הכנסת אבנרי, שבעצם חלק גדול מהשאלות שבה נשאלו כאן, ולתשובה של שר החינוך והתרבות לאותה שאלתה, זיום 22.12.1971. יש שם תשובה לכל הדברים שנאמרו כאן.

זיו"ר א. רימלס: אני מודה לכם. הישיבה נעולה.